Вагыз китабы

Гириш

Вагыз китабы патышалык сүрен Сүлейман пыгамбер тарапындан языландыр. Еврей дилинде *кохелет* сөзи «мугаллым» я-да «вагызчы» диймеги аңладяр. Мукаддес Язгыларың «Эйюп», «Сүлейманың пәхимлери», «Зебур» ялы, «Вагыз китабы» хем пәхим-пайхасдан долудыр.

Вагызчы өз китабында ынсанларың дурмушына сын эдип, әхли задың бидерекдигини йүзе чыкаряр (1:1). Биринҗиден, ынсанлар нәче җан чекселер-де, дурмушың миземез асыл манысына етип билмейәрлер. Икинҗиден, пәхим-пайхас акмаклыкдан говы, эмма шонда-да ынсан пайхасы әхли меселелери чөзүп билмейәр. Үчүнҗиден, ынсанлар дурмушда бүтинлей гапма-гаршы болан ягдайлара душ болярлар, ынсан пайхасы бу гапма-гаршылыклары сазлашдырып билмейәр. Шейле ягдайларың иң эрбеди хем ынсан өмрүниң хем хайванларыңкы ялы өлүм билен тамамланып, оларың топрага доланмагыдыр. Дөрдүнҗиден, Худай ынсанлары догручыл эдип яратса-да, олар хемише башгалары өз бәхбитлери үчин уланмага ымтылып, Худайы нәразы эдйәрлер. Бәшинҗиден, ынсанлар өзлеринден соң, хатда якын гележекде нәмелериң болҗакдыгыны билмейәрлер. Алтынҗыдан, Худай ынсанлары өз орунларыны билер ялы эдйәр. Иң соңкусы-да, Худай әхли затларың тертибини ве орнуны кесгитледи, ынсан олары үйтгедип билмез. Шоңа гөрә-де, пәхим-пайхас шулара эермеги маслахат берйәр:

1. Ынсандыгыңа шүкүр эдип, дурмушдан леззет ал.
2. Етип билмежек максатларыңа ымтылма.
3. Дурмуш йөрелгәнде пайхаслы бол.
4. Худайдан горк ве Онуң буйрукларыны берҗай эт (12:13).

Вагызчы өз китабының ахырында Худая йүрегимизиң төрүнден орун берип, Онуң буйрукларына лайыклыкда манылы, максатлы ве шадыян дурмушда яшамагы үндейәр.

Мазмуны

Дурмушың манысы бармыка? *1:1–2:26*
Дурмуш барада пикир йөретмелер *3:1–11:8*
Җемлейҗи несихат *11:9–12:8*
Соңкы сөз.......... *12:9-14*

1-нжи бап

Бар зат бидерекдир

1 Бу Иерусалимде патышалык эден
Давудың оглы Вагызчының сөзлери-
дир. 2 Вагызчы: «Бидерек! Бидерек!
Бары бидерек!» дийййәр.

3 Ынсан Гүнүң астында чекйән зәх-
метинден нәме пейда тапяр? 4 Бир не-
сил гидип, бир несил гелйәр; эмма
бу дүнйә эбедилик галяр. 5 Гүн догяр,
яшяр; өз догҗак ерине тарап ховлуг-
яр. 6 Ел гүнорта тарап өвүсйәр, соң-
ра демиргазыга өврүлйәр. Ол төве-
реге айланып-айланып, ене өз айла-
вына доланяр. 7 Әхли дерялар деңзе
акяр, эмма деңиз долмаяр. Дерялар
тәзеден акмак үчин өз акян ерине
доланярлар. 8 Бар зат иризйәр. Му-
ны сөз билен беян эдип болмаз. Гөз
гөрмекден доймаяр, гулак-да эшит-
мекден. 9 Нәме болан болса, ене шол
болар, нәме эдилен болса, ене шол
эдилер. Гүнүң астында тәзе зат ёк.
10 «Серет, ине, шу тәзе» дийип бол-
җак зат бармы? Ол овалдан барды,
бизден өңем болупдыр. 11 Өңки бо-
луп гечени хич ким ятламаз; инди-
ки гелҗеклер-де хәзирки хем соңкы
болҗак затлары ятламаз.

Пайхаса ээ болмак салгыма чапмак ялыдыр

12 Мен, Вагызчы, Иерусалимде Ыс-
райылың патышасыдым. 13 Гөгүң ас-
тында эдилйән әхли затлар барада
пайхас билен гөзлег хем барлаг ге-
чирмеги йүрегиме дүвдүм. Ишли бол-
сунлар дийип, бу Худайың ынсанла-
ра берен агыр юмшудыр. 14 Гүнүң ас-
тында эдилйән әхли ишлери гөрдүм;
ине, бары бидерек, салгыма чапмак.

15 «Эгрини гөнелдип болмаз; ёк
зады-да санап болмаз».

16 Өз-өзүме шейле дийдим: «Ине,
мен бейик болуп, пайхасда өзүмден
өң Иерусалимде хөкмүрованлык эден-
лериң хеммесинден оздум. Йүрегим
пайхас билен билиме байды». 17 Акыл-
дарлыга, телбеликдир акмаклыга дү-
шүнмәге йүрегими бердим. Мунуң-
да салгыма чапмакдыгыны билдим.

18 «Пайхас нәче көп болса, гусса-
да шонча көпдүр.
Билимини артдырянлар,
дердини-де
артдыряндырлар».

2-нжи бап

Леззет бидерекдир

1 Өз-өзүме шейле дийдим: «Гел, се-
ни леззет билен сынайын, леззет ал».
Эмма бу-да бидерек болды. 2 Гүлки
барада: «Акмаклык», леззет бара-
да: «Нәме пейда гетирйәр?» дийдим.
3 Бedениме шерап билен леззет бер-
меги, акмаклыга урмагы йүрегиме
дүвдүм, йүрегим маңа энтегем пай-
хас билен ёл гөркезйәрди. Мен му-
ны өз гысга өмүрлериниң довамын-
да гөгүң астында эдерлери ялы, ын-
санлар үчин нәмәниң ягшыдыгыны
билмек үчин этдим.

4 Бейик ишлер этдим: җайлар гур-
дум, үзүм агачларыны экдим, 5 өзүме
бакҗалар ве сейил багларыны эдин-
дим; оларда хер хили мивели агачла-
ры экдим. 6 Өсүп отуран баглары су-
вармак үчин, ховузлар эдиндим. 7 Гул-
лардыр гырнаклар сатын алдым; өз
өйүмде доглан гулларым барды, сүри-
сүри мал-гарам барды. Олар менден

өң Иерусалимде боланларыңкыдан
көпди. 8 Өзүм үчин алтын, күмүш ве
патышаларың, велаятларың хазына-
ларыны топладым. Эркекдир аял ай-
дымчылары хакына тутдум. Ислен-
дик эркегиң гөвнүне ярамлы гөзел
гырнак аяллар эдиндим. 9 Шейдип,
мен бейгелип, өзүмден өң Иеруса-
лимде боланларың әхлисинден оз-
дум. Пайхасым шонда-да мениң би-
ленди. 10 Гөзлеримиң ислән задыны
гайгырмадым; йүрегими хич бир лез-
зетден махрум этмедим; калбым эден
хер ишимден леззет алды. Бу чекен
әхли зәхметимиң мүздуды. 11 Онсоң
эллеримиң эден әхли ишлерине, че-
кен әхли зәхметиме серетдим. Ине,
буларың бары бидеректи, салгыма
чапмакды. Гүнүң астында хич бир
пейдалы зат ёкды.

Акыллы-да, акылсыз-да унудылар

12 Соңра мен үнсүми акылдарлыга,
телбелиге ве акмаклыга тарап гөнүк-
дирдим. Патышаның ерине гелҗек
адам эййәм эдилен ишлерден башга
нәме эдип билер? 13 Ягтылыгың га-
раңкылыкдан бәхбитли болшы кимин,
акылдарлыгың хем акмаклыкдан бәх-
битлидигини билдим. 14 «Акыллының
гөзлери башындадыр; акылсыз болса
гараңкылыкда гезйәндир. Эмма хем-
месиниң такдырының бир экенли-
гини билдим». 15 Онсоң мен өз-өзү-
ме: «Акылсызың башына гелен ме-
ниң-де башыма гелер. Онда акыллы
болмагымың пейдасы нәме?» Өз-өзү-
ме: «Бу-да бидерек» дийдим. 16 Чүнки
акыллы-да акылсыз кимин унудылар,
гелҗекде хеммелер унудылар. Нәме
үчин акыллы акылсыз кимин өлйәр?
17 Шонуң үчин дурмушы йигрендим,
чүнки Гүнүң астында эдилйән ишлер
маңа хасрат гетирди. Бары бидерек,
салгыма чапмак.

18 Мен Гүнүң астында чекен әхли
зәхметими йигрендим, чүнки мен бар
газанҗымы өзүмден соң гелҗеге гоюп
гитмели. 19 Онуң акыллы я-да акыл-
сыз болҗакдыгыны ким билйәр? Му-
ңа гарамаздан, олар Гүнүң астында
пайхас билен чекен бүтин зәхметиме
эелик эдерлер. Бу-да бидерек. 20 Шей-
дип, мен Гүнүң астында чекен бүтин
зәхметимден умыдымы үздүм. 21 Чүн-
ки адам пайхас, билим ве уссатлык
билен зәхмет чекйәр, йөне ол бары-
ны хич бир зәхмет чекмедик башга
адама галдырмалы боляр. Бу-да би-
дерек, улы адалатсызлык! 22 Ынсан-
лар Гүнүң астында чекен әхли зәх-
метинден, өзүне зор салмакдан нәме
пейда тапяр? 23 Оларың бүтин өмри
дертден, зәхмети гуссадан долы; йү-
реги гиҗесине-де рахатланмаяр. Бу-
да бидерек!

24 Адама ийип-ичмекден ве чекен зәх-
метинден леззет алмакдан башга говы
зат ёк. Эмма мунуң-да Худайданды-
гына гөз етирдим. 25 Чүнки ким Онсуз
ийип, леззет алып билйәр? 26 Чүнки Ху-
дай пайхасы, билими ве шатлыгы Өзү-
ни разы эдене берйәндир. Гүнәли ада-
ма болса, Худайы разы эдене берсин
дийип топламак, йыгнамак ишини бер-
йәр. Бу-да бидерек, салгыма чапмак.

3-нҗи бап

Хер задың өз вагты бар

1 Хер задың өз мөврити бар, гөгүң
астында хер задың өз вагты бар:

2 Догулмагың өз вагты бар,
өлмегиң өз вагты;
экмегиң өз вагты бар,
ормагың өз вагты.

[3] Өлдүрмегиң өз вагты бар,
шыпа бермегиң өз вагты;
юмурмагың өз вагты бар,
дикелтмегиң өз вагты.
[4] Агламагың өз вагты бар,
гүлмегиң өз вагты;
яс тутмагың өз вагты бар,
танс этмегиң өз вагты.
[5] Дашлары пытратмагың өз
вагты бар,
даш үйшүрмегиң өз вагты;
гуҗак ачмагың өз вагты бар,
ондан сакланмагың өз
вагты.
[6] Агтармагың өз вагты бар,
йитирмегиң өз вагты,
сакламагың өз вагты бар,
зыңмагың өз вагты.
[7] Йыртмагың өз вагты бар,
тикмегиң өз вагты;
дыммагың өз вагты бар,
геплемегиң өз вагты.
[8] Сөймегиң өз вагты бар,
йигренмегиң өз вагты;
уршуң өз вагты бар,
парахатчылыгың өз вагты.

Ынсаның пайы

[9]Ишлейәне чекйән зәхметинден
нәме пейда бар? [10]Ынсанлара ишли
боларлары ялы Худайың берен иши-
ни гөрдүм. [11]Худай әхли зады өз ваг-
тында гөзел этди. Шейле хем эбеди-
лиги ынсаның йүрегине салды, йө-
не шонда-да олар Худайың овалдан
ахыра ченли эден ишини аңлап бил-
мезлер. [12]Ынсан үчин шатланмакдан
ве өмүрбойы ягшылык этмекден го-
вы задың ёкдугыны билйәрин. [13]Хер
кесиң ийип-ичип, өз бар зәхметинден
леззет алмагы Худайың берен сыла-
гыдыр. [14]Мен Худайың эден хер иши-
ниң эбеди галҗакдыгыны билйәрин;
оңа хич зады гошуп болмаз, ондан хич
зады айрып болмаз. Худай бу ишле-
рини хеммелер Өзүнден горксунлар
дийип этди. [15]Хәзир нәме бар болса,
ол өң хем боландыр; гелҗекде бол-
җак хәзир хем бардыр. Худай өтени
ене гайтаряр.

[16]Мен ене Гүнүң астында казылык-
да адалатың дерегине-де, догрулы-
гың дерегине-де пислигиң бардыгы-
ны гөрдүм. [17]Ичимден: «Худай догры
адама хем, эрбет адама хем казылык
эдер; чүнки Худайың Өзи хер меселе,
хер иш үчин вагт белледи» дийдим.

[18]Ынсанлар барада ичимден: «Өз-
лериниң хайванлар ялыдыкларыны
гөрсүнлер дийип, Худай ынсанла-
ры сынаяр» дийдим. [19]Ынсанларың-
да, хайванларың-да такдыры бирдир.
Бири нәхили өлйән болса, бейлекиси-
де шейле өлйәр; хеммесиниң бир де-
ми бар; адам хайвандан үстүн дәлдир,
чүнки бары бидерек. [20]Әхлиси бир ере
гидйәр; әхлиси топракдандыр, әхлиси-
де ене топрага доланяр. [21]Ынсанларың
рухы ёкарык галярмы, хайванларың
рухы ашак ере инйәрми, ким билйәр?
[22]Шейдип, мен ынсана өз эден ишин-
ден леззет алмакдан башга ягшы за-
дың ёкдугыны гөрдүм, чүнки бу онуң
муздудыр. Дүнйәден өтенден соң, нә-
ме болҗагыны гөркезмек үчин хич
ким ынсаны ызына гетирип билмез.

4-нҗи бап

Дүнйәниң эзъетлери

[1]Мен ене Гүнүң астында эдилйән
бар зулумлары гөрдүм. Эзилйәнлериң
гөзяшларыны гөрдүм, олара теселли
берйән ёкды. Гүйч олары эзйәнлериң
элиндеди, эзилйәнлере теселли бер-
йән ёкды. [2-3]Берейййәм өлүп гиденлери

дирилерден багтлы сайдым. Эмма эн-
тек догулмадык, Гүнүң астында эдил-
йән пис ишлери гөрмедик, буларың
икисинден-де багтлыдыр.
4 Мен ене-де бир адамың бар чекен
зәхметиниң, уссатлык билен эден әх-
ли ишлериниң гоңшусына болан гө-
риплик зерарлы эдилендигини гөр-
дүм. Бу-да бидерек, салгыма чапмак.

5 «Акылсыз голуны говшурып
отурып, өзүни хеләк эдйәр».

6 Эмма бир овуч асудалык ики овуч
зәхметден ве салгыма чапмакдан го-
вудыр.
7 Мен Гүнүң астында ене-де бир би-
дереклик гөрдүм: 8 Ине, бир ялңыз
адам барды; онуң не оглы барды, не-
де доганы. Чекйән зәхметиниң соңы
ёкды, йөне шонда-да гөзи байлыкдан
доймаярды. Ол: «Мен ким үчин зәх-
мет чекйәрин? Ким үчин өзүми леззет
алмакдан махрум эдйәрин?» дийип
сорады. Бу-да бидерек, ёвуз юмуш.
9 Ики адам бир адамдан ягшыдыр,
чүнки зәхметлери үчин ягшы музд ал-
ярлар. 10 Эгер бири йыкылса, бейлеки-
си ёлдашыны галдырар. Эмма йыкы-
ланда еке боланың халына вай! Йы-
кылса оны галдырҗак ёкдур. 11 Ики
киши биле ятса, йылнарлар; эмма еке
киши нәхили йылнып билер? 12 Би-
риниң еке кишиден үстүн чыкмагы
әхтимал, йөне ики киши оңа гаршы-
лык гөркезер. Үч тар йүп аңсатлык
билен үзүлмез.
13 Маслахата гулак гоймаян гарры,
акылсыз патышадан гарып, акыллы
йигит ягшыдыр. 14 Хакыкатдан-да, өз
юрдунда гарып доглан хем болса, бен-
диликден бошан патыша болуп би-
лер. 15 Мен Гүнүң астында гезип йөрен
әхли ынсанларың, патышаның орну-
ны эелән бу йигидиң ызына эерйән-
дигини гөрдүм. 16 Онуң баштутанлык
эдйән әхли халкы сан-саҗаксызды.
Эмма соң геленлер ондан разы бол-
мазлар. Элбетде, бу-да бидерек, сал-
гыма чапмак. 17 Худайың өйүне ги-
ден махалың херекетлериңе эсеван
эт; Худайы диңлемек үчин хузуры-
на гелмек, акылсызлар тарапындан
хөдүрленен гурбанлыкдан оңатдыр;
чүнки олар яманлык эдйәнлерини
билйән дәлдирлер.

5-нҗи бап

Худайдан горкмалы

1 Хич хачан алңасаклык билен геп-
леме, Худайың хузурында йүрек сө-
зүни айтмага ховлукма; чүнки Ху-
дай гөкдедир, сен ердесиң. Шонуң
үчин аз сөзле.
2 Дүйшүң гайгы-аладаның көпдүги
үчин гелши ялы, самсык геп-де, көп
сөзлүликден гелйәндир.
3 Худая айдылан худайёлыңы гиҗик-
дирме. Чүнки Худай акылсызлардан
хошал дәлдир; ваданы берҗай эт. 4 Ва-
да бермезлик вада берип, оны берҗай
этмезликден ягшыдыр. 5 Дилиң саңа
гүнә этдирмесин; Худайың илчиси-
ниң өңүнде: «Вадам сәвлик» дийме.
Нәме үчин Худай сениң сөзүңе га-
харланып, эллериңиң ишини ёк эт-
син? 6 Көп хыяллылык ве бош сөз-
лер бидерекдир; сен Худайдан горк.

Ынсана зәхметинден леззет алмак ярамлыдыр

7 Эгер юртда гарыпларың эзилиши-
ни, адалатың ве догрулыгың бозулы-
шыны гөрсең, муңа хайран галма;
чүнки хер ёкары везипелиниң үстүн-

ден өзүнден ёкары баштутан гоюляр
ве оларың үстүнде өзлеринден ёкары
боланлар бар. 8 Хеммелер экин мей-
дандан пейда гөрйәр, хатда патыша
хем ондан гирдеҗи аляр.

9 Пулы сөййән, пулдан доймаз, бай-
лыгы сөййән-де, газанчдан. Бу-да би-
дерек. 10 Харытлар көпеленде, оны ий-
йәнлер-де көпелйәндир; гөзлери би-
лен гөрмекден башга эесине ондан
нәме хайыр бар?

11 Аз ийсе-де, көп ийсе-де, зәхмет-
кешиң укусы сүйҗүдир. Эмма байың
байлыгы оны укудан саклар.

12 Гүнүң астында бир эрбет дерт
гөрдүм: топланан байлык эесине зе-
лел гетирди. 13 Байлык бетбагтчы-
лык билен ёк болуп гитди. Чагала-
ры болса-да, олара бермәге хич зат
галмаз. 14 Энесинден нәхили доглан
болса, бу дүнйәден шейле-де гидер.
Зәхметинден хич бир зады элинде
гөтерип, өзи билен әкидип билмез.
15 Бу-да бир эрбет дертдир: нәхили
гелен болса, шейле-де гидер. Бош
ере чекен зәхметиниң оңа нәме хай-
ры бар? 16 Өмүрбойы чөрегини гараң-
кылык, гайгы-гуссалык, хассалык ве
газап ичинде иййәндир.

17 Ине, мениң гөреним шудур: ын-
сана ийип-ичип, Худайың өзүне бе-
рен гысга өмрүниң ичинде Гүнүң
астында чекйән бүтин зәхметинден
леззет алмак ярамлыдыр; чүнки бу
онуң такдырыдыр. 18 Шейле хем Ху-
дай бир адама байлык, мал-мүлк бе-
рип, оңа булардан леззет алмага, так-
дырына кайыл болуп, өз зәхметинден
леззет алмага кувват берен болса, бу
Худайың пешгешидир. 19 Ынсан өм-
рүниң гүнлерини көп ятламаз, чүн-
ки Худай онуң калбыны шатлык би-
лен эелейәр.

6-нҗы бап

Ынсан үчин нәмәниң говудыгыны ким билйәр?

1 Гүнүң астында гөрен бир эрбет
задым бар, бу ынсана аграм саляр.
2 Худай адама байлык, мал-мүлк ве
абрай берйәр, әхли ислән задындан
кемлик эдйәни ёк, йөне оңа булардан
леззет алмага мүмкинчилик берме-
йәр, оны бир кесеки иййәр. Бу биде-
рек, эрбет дертдир.

3 Эгер бир адам йүз чаганың ата-
сы болуп, көп йыл яшаса, өмри
узак болуп, йөне дурмушың нәз-
ныгматларындан леззет алмаса, хор-
мат билен җайланылмаса, мениң үчин
өли доглан чага ондан говудыр. 4 Чүн-
ки өли чага бидерек догуляр, гараң-
кылык ичинде йитип гидйәр, ады
гараңкылыга өртүлйәр. 5 Шейле хем
ол не Гүни гөрди, не-де бир зат бил-
ди. Эмма бу чаганың рахатлыгы ол
адамыңкыдан артыкдыр. 6 Ол адам
ики мүң йыл яшаса-да, абаданлык-
дан леззет алса-да, ахырында бейле-
килер ялы ол хем өтүп гитмейәрми?

7 Ынсаның бар зәхмети агзы үчин-
дир, йөне шонда-да ол хич канагат-
ланмаз. 8 Акыллының акылсыздан нә-
ме артыгы бар? Гарып ынсанларың
өңүнде нәхили гезмелидигини билсе-
де, мунуң оңа нәме хайры бар? 9 Бары-
ңа канагат этмек калбың арзув этме-
синден ягшыдыр. Бу-да бидерек, сал-
гыма чапмак. 10 Нәме бар болса, оңа
эййәм ат гойландыр; ынсаның нәме-
диги беллидир. Ол өзүнден гүйчли
билен давалашып билмез. 11 Көп сөз
бидереклиги артдыряр; мунуң ын-
сана нәме пейдасы бар? 12 Бидерек
дурмушында, көлеге кимин гечип

гидйән гысга өмрүниң гүнлеринде
ынсан үчин нәмәниң говудыгыны
ким билйәр? Бу дүнйәден гиденден
соң, Гүнүң астында нәме болҗак-
дыгыны ынсана ким айдып билер?

7-нҗи бап

Даналарың маслахаты

[1] Ягшы ат хошбой ыслы ягдан, өлүм
гүни доглуш гүнүнден говудыр. [2] Яс
өйүне гитмек той өйүне гитмекден го-
вудыр. Чүнки хер кесиң ахыры өлүм-
дир; яшаянлар муны ятда сакласын-
лар. [3] Гусса гүлкүден ягшыдыр, чүн-
ки йүзүң гамгын болмагындан йүрек
говуланяндыр. [4] Акыллының йүреги
яс өйүндедир; акылсызың йүреги бол-
са хезиллик өйүндедир.

[5] Биакылың айдымындан акыллы-
ның кәйинҗи ягшыдыр. [6] Догрудан-да,
акылсызың гүлкүси газаның астын-
да янян яндагың шатырдысы ялыдыр.
Бу-да бидерек. [7] Харам газанч акыл-
лыны акылындан азашдыряр, пара
йүреги аздыряр.

[8] «Өңүм геленден соңум гелсин»
дийлендир; сабырлы текепбирден го-
вудыр. [9] Тизгахар болма, чүнки гахар
акылсызларың гурсагында орнашяр.
[10] «Нәме үчин гечен гүнлер бу гүн-
ден говуды?» дийип сорама, чүнки
бу совалы пайхас билен сорамаярсың.

[11] Даналык мирас кимин говудыр;
дүнйәде яшаянлар үчин хайырлы-
дыр. [12] Даналыгың саясы пулуң сая-
сы кimindир. Билимиң бәхбиди бу-
дур: даналык оңа ээ боланлара яша-
йыш берйәр.

[13] Худайың ишине серет; Онуң эг-
релденини ким догралдып билйәр?
[14] Ягшы гүнде шат бол, гара гүнде
муны ятла: ынсан өзүнден соң нәме
болҗагыны билмесин дийип, Ху-
дай ягшылыгы-да, бетбагтлыгы-да
яратды.

Нетиҗесиз дурмуш

[15] Нетиҗесиз өмрүмде бар зады гөр-
дүм: догры адам догрулыгында ёк
боляр, пис адам пислигинде өмрү-
ни узалдяр. [16] Өте догры болма, өте
акылдарлык этме. Нәме үчин өзүңи
хеләк этҗек? [17] Гаты эрбет болма, ак-
магам болма. Нәме үчин өз вагтың-
дан өң өлмели? [18] Бу дуйдурышла-
рың бирине япышып, бейлекисин-
ден эл чекмезлигиң говудыр, чүнки
Худайдан горкян адам булары тутар.

[19] Пайхас дана адамы шәхердәки он
хөкүмдардан хас гүйчли эдйәндир.

[20] Догрусы, ер йүзүнде диңе ягшы-
лык эдип, хич бир гүнә этмейән дог-
ры адам ёк.

[21] Адамларың диййән хер сөзүне
үнс берме, ёгсам хызматкәриң саңа
эдйән гаргышыны эшидерсиң. [22] Се-
ниң хем башгалара телим гезек гар-
гандыгыңы калбың билйәндир.

[23] Буларың барыны пайхас билен
сынадым; «Дана боларын» дийдим.
Эмма ол менден узакды. [24] Узак, га-
ты чуң болан зады ким тапып билер?
[25] Мен акылдарлыгы, сорагларымың
җогабыны билмәге, агтарып тапмага,
пислигиң акмаклыкдыгыны, акмак-
лыгың телбеликдигини билмәге йү-
регими гөнүкдирдим.

[26] Дузак кимин, йүреги гапандыр
тор кимин, эллери зынҗыр кимин бо-
лан аялы өлүмден аҗы гөрдүм. Ху-
дайы хошал эдйән адам ол аялдан га-
чып гутуляр, йөне гүнәкәр онуң эли-
не дүшйәр.

[27] Ине, Вагызчы шейле дийййәр: «Со-
рагларымың җогабыны тапмак үчин

бир-бирден санап чыкдым; [28]йүре-
гим өвран-өвран агтарды, йөне мен
тапмадым. Мүң кишиниң арасындан
бир догры адамы тапдым, йөне ола-
рың әхлисиниң арасындан бир догры
аялы-да тапмадым. [29]Ине, мен муны
билдим: Худай ынсаны догры эдип
ядатды, йөне олар көп тосламалар ой-
лап тапдылар».

8-нҗи бап

[1]Дана тай гелҗек бармы? Затларың
манысыны ким билйәр? Пайхас ын-
саның йүзүни нурландыряр, оңа мә-
хир берйәр.

Патыша гулак асың

[2]Худайың хузурында патыша са-
дык болҗакдыгыңа ант ичендигиң
үчин, онуң табшырыкларыны сак-
ла. [3]Патышаның хузурындан чык-
мага ховлукма, яман ишиң тарапда-
ры болма, чүнки патыша ислән за-
дыны эдйәндир. [4]Патышаның сөзи
гүйчлүдир. Ким оңа: «Нәме эдйәр-
сиң?» дийип билер? [5]Табшырыгы
берҗай эдйәне зелел етмез; дана ада-
мың йүреги хачан нәме этмелидиги-
ни билйәндир. [6]Ынсаның дерди гаты
агыр болса-да, хер бир ишиң өз мөв-
рити бардыр. [7]Ол хакыкатдан нәме
болҗакдыгыны билйән дәлдир; ким
оңа нәме болҗакдыгыны айдып би-
лер? [8]Ели сакламага хич кимиң гүй-
җи етйән дәлдир, өлүм гүнүни сак-
ламага-да хич кимиң гүйҗи етмез.
Бу сөвешден гачып болмайшы ялы,
пислик-де пис адамы өлүм гүнүнден
халас эдип билмез.

Пислер ве догрулар

[9]Мен буларың хеммесини гөрдүм,
Гүнүң астында эдилйән әхли ише
үнс бердим; бир адамың бейлеки-
ниң үстүнден агалык этмеси онуң
зыянынадыр. [10]Соңра мен писле-
риң җайлананыны гөрдүм: олар му-
каддес ере гелип-гидердилер, эден
писликлери үчин шәхерде тарып-
ланардылар. Бу-да бидерек. [11]Яман
ише гаршы хөкүмиң тиз чыкарыл-
маяндыгы үчин, ынсанларың йүреги
яманлык этмәге тайындыр. [12]Гүнә-
кәр йүз гезек яманлык эдип, өмрү-
ни узалдян болса-да, мен ене Ху-
дайдан горкянларың говулык гөр-
җекдигини билйәрин, чүнки олар
Онуң хузурында горкярлар. [13]Эм-
ма пис адам говулык гөрмез, кө-
легәниң узалышы ялы онуң өмри
узалмаз, чүнки ол Худайың хузу-
рында горкян дәлдир.

[14]Ер йүзүнде эдилйән бир бидерек-
лик бар: пислериң ишине мынасып
болайҗак зат догры адамларың ба-
шына гелйәр; догры адамларың иши-
не мынасып болайҗак зат пислериң
башына гелйәр. Мен бу-да бидерек-
лик диййәрин. [15]Шонуң үчин мен
леззет алмаклыгы макул гөрйәрин,
чүнки Гүнүң астында ынсан үчин
ийип-ичмекден ве леззет алмакдан
говы зат ёк. Худайың Гүнүң астын-
да берен өмрүниң бүтин гүнлерин-
де чекен зәхметинден ынсана хемра
болҗак диңе шатлыкдыр.

[16]Мен пайхасы билмеги, ынсаның
гөзлериниң гиҗе-гүндиз укы гөрмән,
ер йүзүнде эдйән ишини өвренмеги
ниетиме дүвдүм. [17]Шейдип, Худайың
әхли ишлерини гөрдүм. Гүнүң астын-
да эдилйән ишлере дүшүнип болма-
яр. Ынсан оны агтарҗак болуп, нә-
че сынанышса-да, тапмаз, хатда дана
адам муны билйәндигини айтса-да,
тапып билмез.

9-нҗы бап

Хеммәниң такдыры бирдир

[1]Буларың хеммесини йүрегимде
саклап, шейле нетиҗә гелдим: дог-
рулар, дана адамлар ве оларың иш-
лери Худайың элинде. Сөйгиниң га-
рашяндыгыны я-да йигренҗиң га-
рашяндыгыны ынсан билйән дәлдир.
[2]Хеммәниң такдыры бирдир: догру-
чылың-да, писиң-де, ягшының-да,
яманың-да, тәмизиң-де, харамың-
да, гурбанлык берйәниң-де, гурбан-
лык бермейәниң-де такдыры бирдир.
Ягшы адама нәме болса, гүнәкәре-
де шол болар; ант ичйәне нәме бол-
са, ант ичмекден горкяна-да шей-
ле болар. [3]Гүнүң астында эдилйән
ишлериң иң яманы шудур: хеммә-
ниң такдыры бир. Ине, ынсанларың
йүреги писликден долудыр; өмүр-
лериниң довамында йүреклеринде
телбелик бар. Соңра олар өлүлере
гошуляндырлар. [4]Әхли яшаянла-
рың арасындакы хер кес үчин умыт
бар; чүнки дири ит өли ёлбарсдан
ягшыдыр. [5]Яшаянлар өлҗекдигини
билйәндирлер, йөне өлүлер хич зат
билйән дәлдир. Олар үчин мундан
бейләк пешгеш болмаз, хатда ола-
ры ятламазлар хем. [6]Оларың сөй-
гүси, йигренҗи ве габанҗаңлыгы
эййәм ёк боландыр. Өлүлер Гүнүң
астында болуп гечйән әхли затлара
гошулып билмезлер.

[7]Гит-де, чөрегиңи шатлык билен
ий, шерабыңы гөвнүхошлук билен
ич; чүнки Худай сениң эден ишле-
риңден эййәм разы болды. [8]Эшигиң
мыдама ак болсун; башыңың хош-
бой ыслы ягы кемлик этмесин. [9]Гү-
нүң астында өзүңе берлен бош өмрүң
бүтин довамында сөййән аялың би-
лен дурмушдан леззет ал, чүнки дур-
мушдан, Гүнүң астында чекйән зәх-
метиңден галан пайың будур. [10]Элиң
этмәге нәме тапса, оны бар гүйҗүң
билен эт, чүнки сениң барян өлүлер
диярында не иш, не дүшүнҗе, не би-
лим, не-де даналык болар.

[11]Гүнүң астында ене бир зат гөр-
дүм: ярыш йүврүклериңки дәл, сө-
веш-де гүйчлүлериңки; чөрек дана-
ларыңкы дәл, байлык-да дүшүнҗе-
линиңки; мәхир-де билимлиниңки
дәлдир. Чүнки хер кес аматсыз вагта
ве хадыса дучар боляндыр. [12]Ынсан
хачан хасрат гелҗекдигини билйән
дәлдир. Залым тора дүшен балык-
лар кимин, дузага дүшен гушлар
кимин ынсанлар хем үстүне бет-
багтлык дуйдансыз иненде, тора
дүшйәрлер.

Даналык ве наданлык хакдакы ойланмалар

[13]Гүнүң астында мен ене бир да-
налыгы гөрдүм, мениңче ол жуда
важып. [14]Аз илатлы бир кичи шәхер
барды. Бир гүйчли патыша оңа хү-
җүм эдип, оны габады; гаршысына
әпет габав десгаларыны гурдурды.
[15]Бу шәхерде бир дана гарып тапыл-
ды, ол шәхери пайхасы билен халас
этди. Эмма хич ким бу гарыбы ят-
ламады. [16]Онсоң мен дийдим: «Да-
налык гүйчден говудыр», йөне га-
рып адамың пайхасы әсгерилмейәр,
онуң сөзлери эшидилмейәр. [17]Акыл-
лының имисалалыкда айдан сөзле-
ри, акылсызларың арасындакы хө-
күмдарың гыкылыгындан говудыр.
[18]Акылдарлык уруш ярагларындан
говудыр, йөне бир гүнәкәр көп яг-
шылыклары ёк эдйәндир.

10-нжы бап

1 Өли сиңеклериң атырчының ягы-
ны порсадып заялайшы ялы, азаҗык
акмаклык-да акылдарлыгы ве хор-
маты хараплаяндыр. 2 Акыллының
йүреги догрулыга тарап, акылсы-
зың йүреги болса эгрилиге тарапдыр.
3 Акылсыз ёлда йөрәнде-де, дүшүнҗе-
си кемлик эдйәндир, ол акмакдыгы-
ны хеммелере әшгәр эдйәндир. 4 Хө-
күмдарың саңа гахары гелсе-де, ери-
ңи ташлап гитме, чүнки мылайымлык
улы языкларың үстүни өртйәндир.

5 Гүнүң астында ене-де бир яман-
лык гөрдүм. Бу хөкүмдар тарапын-
дан гойберилйән сәвликдир: 6 Акмак
ёкары ерлерде гоюляр, бай пес ерде
отуряр. 7 Мен ат мүнйән гуллары, гул-
лар ялы пыяда йөрейән хөкүмдарла-
ры гөрдүм.

8 Чукура оны газяның өзи гачян-
дыр; дивары дешйәни йылан чакян-
дыр. 9 Даш кесйәне дашлардан шикес
етер; одун айырян өзүне ховп салар.

10 Эгер палта күтек болса, йүзи йи-
телдилмесе, оңа көпрәк гүйч сарп эт-
мели боляндыр. Даналык болса үс-
түнлиге элтйәндир.

11 Эгер йылан овсунмаздан өң чакса,
овсунчының пейдасы ёкдур.

12 Акыллының сөзлери оңа хормат
гетирер, акылсызың сөзлери болса
оны хеләк эдер. 13 Дилиндәки сөзлери
акмаклык билен башланып, яман тел-
белик билен гутаряр. 14 Акылсыз көп
геплейәндир. Хич ким нәме болҗа-
гыны билйән дәлдир. Ким оңа өзүн-
ден соң нәме болҗакдыгыны айдып
билер?

15 Акылсызың зәхмети оны ядадян-
дыр, хатда ол шәхере гидйән ёлы-да
билйән дәлдир.

16 Эй, җуван патышалы, хөкүмдар-
лары эртирине мейлис гурян юрт, дат
гүнүңе! 17 Шасы асылзада, хөкүмдар-
лары серхошлык үчин дәл-де, гүйч-
ленмек үчин өз вагтында мейлис гур-
ян юрт багтлыдыр!

18 Ялталык зерарлы үчек чөкйән-
дир, ишсиз эллер зерарлы өе сув геч-
йәндир.

19 Мейлис кейпи-сапа үчин эдил-
йәндир, шерап дурмуша шатлык бер-
йәндир, пул хер мәтәчлигиң өвези-
ни доляндыр.

20 Патыша хатда ичиңден-де гар-
гама, өз ятян отагыңда бая гаргама,
чүнки гөкдәки гуш хабар әкидер, га-
натлы гуш сөзүңи етирер.

11-нжи бап

Зәхметиң мөхүмлиги

1 Наны сува ат, бирнәче гүнден ене
оны тапарсың. 2 Эмләгиңи еди, хатда
секиз кишә пайла, чүнки сен бу дүнйә-
де нәхили бетбагтчылыгың болҗак-
дыгыны билйән дәлсиң. 3 Гара булут
ягыш ягдыряндыр. Гүнорта я демир-
газыга тарап йыкылан агач йыкылан
еринде галар. 4 Еле середйән экин эк-
мез; булутлара бакян орак ормаз.

5 Елиң ёлуны ве гөврели энәниң
гөвресиндәки чага нәдип җан гир-
йәнини билмейшиң ялы, сен хемме
зады ярадан Худайың ишлерини-де
билйән дәлсиң.

6 Тохумыңы ирден сеп, агшам-да
элиң бош дурмасын. Чүнки сен хай-
сы ишиң бәхбитли болҗакдыгыны
билйән дәлсиң.

Җуванлара маслахат

7 Ышык гөзелдир. Гүни гөрмек гөз-
лере хош якяндыр. 8 Узак йыллап

яшаянлар хем хер бир яшан гүне шат-
лансынлар, йөне көп гараңкы гүнле-
риң болҗакдыгыны-да унутмасынлар.
Бар болян зат бидерекдир.
9 Эй, яш йигит, яшлыгыңда шатлан;
гой, йүрегиң сени җуван гүнлериң-
де бегендирсин. Йүрегиң ислəни би-
лен, гөзлериң гөрени билен гит. Эм-
ма билип гой, буларың хеммеси үчин
Худай саңа казылык эдер. 10 Гайгы-
ны йүрегиңден чыкар, азабы беде-
ниңден дашлашдыр, чүнки яшлык-
да, җуванлык-да гысга вагтлыкдыр.

12-нҗи бап

1 Җуванлыгыңда, агыр гүнлер гел-
мəнкə, «олардан леззет алмарын» дий-
җек йылларың голайлашманка, өзү-
ңи Ярадаңы ятла. 2 Сениң үчин Гүн,
ышык, Ай, йылдызлар гаралманка,
ягышдан соң булутлар ызына гайт-
манка, Оны ятла. 3 Шол гүн өйи го-
раянлар титрешерлер, гүйчли адам-
лар эглерлер, эл дегирмени билен
дəне үвейəнлер ишини тогтадарлар,
себəби оларың саны аздыр, пенҗи-
реден середйəнлериң гөзлери гараң-
кыраяр. 4 Көчə ачылан гапылар япы-
лар, дегирмениң сеси кесилер; адам-
лар гуш сесине оянарлар, гызларың
нагмасы кесилер. 5 Бейикликден гор-
карлар, ёллар горкулы болар; бадам
агаҗы гүллəр, чекиртге өзүни зор би-
лен чекер, хөвес йитер, чүнки ынсан
өз эбеди өйүне гидер, яс тутянлар
көчелерде айланышарлар. 6 Күмүш
зынҗыр гырылманка, алтын кəсе
дөвүлмəнкə, булак башындакы күй-
зе овранманка, гуйының башында-
кы чарх дөвүлмəнкə, 7 ердəки топрак
овалкы ягдайына өврүлмəнкə, рух
оны берен Худайың янына доланып
барманка, өзүңи Ярадаңы ятла. 8 Ва-
гызчы: «Бидерек! Бидерек! Бары би-
дерек!» диййəр.

Соңкы сөз

9 Вагызчы дана болмакдан башга-
да халка билим хем өвретди. Ол гөз-
лег гечирип, өвренип, көп пəхимлери
ерли-еринде гойды. 10 Вагызчы якым-
лы сөзлери тапмага чалышды. Онуң
язанлары догры ве хак сөзлерди.
11 Дананың сөзлери чишлер кимин-
дир; топланан пəхимли сөзлер берк
какылан чүйлер ялыдыр. Пəхимли
сөзлер бир чопан тарапындан бер-
лендир. 12 Булардан башга-да, эй, ог-
лум, сак бол. Көп китап язмагың со-
ңы ёкдур, көп окамак беден үчин ар-
гынлыкдыр.
13 Хемме зат айдылды. Нетиҗе шу-
дур: Худайдан горк ве Онуң таб-
шырыкларыны сакла, чүнки бу ын-
саның эсасы борҗудыр; 14 хер бир
ише, гизлин болан хер ише – исле
ягшы болсун, исле яман – Худай ка-
зылык эдер.